

Küberkiusamine

Küberkiusamise ennetustund III kooliastmele

Autor: Cattre Hein, SA Kiusamisvaba Kool, 2024

EESMÄRK

Tõsta õpilaste teadlikkust küberkiusamisest, kuidas küberkiusamise puhul käituda ja mida teha, kust saada abi, kui oled sattunud küberkiusamise ohvriks. Analüüsida kooli kodukorda ja võimalus teha juhtkonnale ettepanekuid selle muutmiseks.

Tunni läbinud õpilane:

- tunneb ära küberkiusamise;
- teab, et küberkiusamine ei ole lubatud;
- teab, mida teha küberkiusamise puhul;
- käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes.

VAJA LÄHEB:

Ajavõtmiseks stopper, liivakell, vms; projektor slaidide kasutamiseks; prinditud töölehed rühmatöö jaoks ja igale rühmale sedel looga. Väljapääsupileti jaoks paberilehed või vihik. [Slaidid](#).

ETTEVALMISTUS JA TAUST

Tunni läbiviimiseks on erinevaid võimalusi, soovitame tund läbi viia nii, et õpetaja tunneb end mugavalt.

Tunnikava järel on lisadena kaks lugu rühmatöös arutamiseks ning rühmatöö tööleht (2 osa). Õpetajal on võimalik kasutada ettevalmistatud [slaide](#).

Lisalugemist:

<https://kiusamisvaba.ee/>

<https://noor.targaltinternetis.ee/kuber-kiusamine/>

[Küberkiusu flaier](#)

SIHTRÜHM: 7.-9. klass

SEOS ÜLDPÄDEVUSTEGA JA LÕIMING

Tund toetab nii enesemääratlus-, suhtlus-, sotsiaalset ja kodanikupädevust kui digi- ja väärtuspädevust.

Soovitused lõiminguks: tund on lõimitav inimeseõpetusega.

KOHANDAMINE

Karusselli võib asendada paarisaruteludega. Jooneharjutusi võib asendada kohapeal käte abil kraadimisega. Arutelusid saab toetada erineva raskusastmega küsimustega. Mitte eesti emakeelega lastele võib eelnevalt ettevalmistada sõnavara lehe.

Karussell:

Õpilased on jagatud kaheks. Pooled õpilased moodustavad sisemise ringi (seisavad näoga ringist välja), teised välimise ringi (näoga ringi sisse). Õpilased seisavad kahel ringjoonel nägudega vastamisi. Igale õpilasele on üks vestluspartner. Kui õpilasi ei jätku, soovitage õpetajal kaasa mängida. Kui õpetaja soovib paare segada, võib paluda välimisel ringil astuda 3 sammu vasakule ja kõigil on uued vestluspartnerid.

Õpetaja ütleb, kes esimesena rääkima hakkab. Näiteks, alustavad sisemise ringi õpilased. Õpetaja esitab küsimuse ja õpilane räägib 30 sekundit antud teemal. Teine õpilane kuulab, ei räägi. Pärast pooled vahetatakse, samale küsimusele vastab välimise ringi õpilane ja sisemise ringi õpilane kuulab oma paarilist. Kui küsimus on vastatud, palub õpetaja sisemisel ringil astuda ühe sammu vasakule, nii saadakse uus paariline. Järgmise küsimusega astub välimise ringi õpilane ühe sammu vasakule.

Küsimused:

1. Milline on hea päev/koolipäev? (30+30 sek)
2. Milline on turvaline koolikeskkond (30+30 sek)
3. Mida kõike võib internetis näha? (30+30 sek)
4. Milliseid ohte võib internetis olla? (30+30 sek) Viimase küsimuse võib teha ka ping-pong meetodil, kus õpilased vastavad vaheldumisi.

Harjutusse võib lisada peegeldamisoskuse treeningu, kui õpilased on nt inimeseõpetuses õppinud aktiivset kuulamist. Näiteks: kuulsin, et ...

Arutelu. Millised mõtted tood karusselli pealt suurde ringi?

Mis võiks olla tänase tunni teema?

Tunniteema "KÜBERKIUSAMINE"

Jooneharjutus:

Lepitakse kokku, et klassis on kujuteldav joon, millel on skaala 1-10. Õpetaja näitab, millises skaala otsas on 1 ja millises 10. Õpetaja esitatud küsimuse peale, leiab iga õpilane joonel talle sobiva koha. Ülesannet tehes peavad õpilased omavahel suhtlema ja valima sobiva väärtusega koha. Kui õpilaste arvamused ühtivad, jäävad nad kõrvuti seisma.

Kui suur probleem on küberkiusamine sinu arvates? Skaala 1-10

Arutelu paarides. Õpetaja suunab joonel kõrvuti seisvad õpilased omavahel vestlema.

Joonel võimalus jagada õpilased 3-4 liikmelistesse rühmadesse. Näiteks, loe kuueks, ühed kokku, kahed kokku jne. Loendamise puhul on vaja arvestada õpilaste arvuga.

Moodustame 3-4-liikmelised grupid, soovitatavalt võimalikult erinevatest õpilastest (mitte mugavusgrupp)

Grupitöö ülesanded töölehel:

1. Sõnastage, mis on teie jaoks küberkiusamine.
2. Iga grupp saab ühe loo. Lugege lugu läbi ja täitke tööleht. Tooge välja punktid, mis antud loos viitavad küberkiusamisele. Soovi korral täiendage oma definitsiooni.
3. Millist kahju on tekitatud kiusatud noorele?
4. Kuidas mõjutab see lugu tema lähedasi (sõbrad, pere, klassikaaslased)?
5. Mida sina oma rühmaga teed, kui antud loo avastad? Kuidas te loo lahendate? Olgu lisatud, et antud loos on tegemist väga tõsise küberkiusamisega ja tekitatud on mainekahju.

Rühmatööde ettekanded ja arutelu ja kokkuvõte.

Kõlama peab jääma abisaamise võimalused ja teadmine, mida küberkiusamise korral teha. Õpetaja saab õpilaste teadmisi täiendada ja sobival ajal anda õpilastele lisainfot.

Küberkiusamise mõiste

Küberkiusamiseks peetakse seda, kui kellelegi tehakse küberruumis meelega ja korduvalt kahju, nii et tal on raske end kaitsta. Küberkiusamine võib toimuda nii üks ühele, grupis kui avalikult. Küberkiusaja võib jääda ka anonüümseks.

Näited: ähvardavate sõnumite ja haiget tegevate kommentaaride saatmine, halvustavate piltide-videote tegemine ja levitamine, veebimängudes ja foorumites-gruppides inetult suhtlemine või väljatõrjumine, libakontode tegemine ja teise isikuandmete levitamine halva tegemise eesmärgil jmt.

KÜBERKIUSAMINE VÕIB OLLA ÕIGUSRIKKUMINE, mille toimepanijat võib oodata karistus rahatrahvist vabadusekaotuseni. Libakonto tegemine võib olla teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine. Väljapressimiseks peetakse seda kui häbistavate andmete avalikustamata jätmise eest nõutakse raha või muud varalist kasu. Teise isiku piltide loata levitamine on autoriõiguste rikkumine.

Mida teha, kui oled sattunud küberkiusamise sihtmärgiks?

- Räägi sellest usaldusväärse inimesega, pöördu täiskasvanu poole (lapsevanem, õpetaja, KiVa-tiimi liige, kooli psühholoog ...);
- Kopeeri, tee ekraanipilt või salvesta haiget tegevad postitused, et neid vajadusel kasutada tõenditena;
- Palu kahjustav sisu postitajal maha võtta;
- Teavita suhtlusportaali pidajat kiusaja tegevusest (report);
- Palu veebipolitseilt abi;
- Blokeeri kiusaja.

Õiguslik kaitse küberkiusamise korral:

- Veebipolitsei. Kui raporteerimisest ei ole kasu, saab veebipolitsei vahel kiirendada ebasobiva postituse eemaldamise. Kui tegemist on kuriteoga, saab veebipolitsei alustada sekkumist.
- Kõigil küberkiusamise ohvritel on õigus pöörduda kohtu poole. Kohtu otsus võib anda politseile aluse IP aadressi järgi teha kindlaks nutiseade ja selle omanik.
- Ohvril on õigus nõuda kohtu kaudu tekitatud mainekahju hüvitist.

ABI SAAB, kui helistada:

- koolipsühholoogide nõuandeliinile 1226,
- lastebitelefonile 116 111,
- Ohvriabi 116 006, www.palunabi.ee

Õpetaja võib lisaks õpilastele tutvustada AJALEHE REEGLIT ja VANAEMA REEGLIT

- Ajalehe reegel - kui sa midagi kuhugi postitad, siis tee seda nii, et see sobiks kõigile lugemiseks nagu ajalehes.
- Vanaema reegel - kõik, mis sa postitad, võiks olla selline, mida ka sinu vanaema võib rahuliku südamega näha. Kui see ei pruugi talle meeldida, jäta tegemata.

KINNISTAMINE, RAKENDAMINE, REFLEKSIION

5 minutit

1 tunniosa kokkuvõte:

Sõnastada ühiselt, mida klass teada sai ja kuidas küberkiusamise korral käituda.

Näide, kuidas on lugu seotud küberkiusamise mõistega.

Tiktokis levib video meie kooli õpetajatest. Keegi on võtnud koduleheküljelt õpetajate pildid (**KÜBERKIUSAMINE VÕIB OLLA ÕIGUSRIKKUMINE, mille toimepanijat võib oodata karistus rahatrahvist vabadusekaotuseni. Teise isiku piltide loata levitamine on autoriõiguste rikkumine.**), kirjutanud sinna ebasobivaid kommentaare ja numbrilise hinnangu õpetaja tööle (**haiget tegevate kommentaaride saatmine**). Videod on üllatavalt populaarsed, üle 25 000 vaatamise (**õpetajatele tehakse küberruumis meelega ja korduvalt kahju, nii et tal on raske end kaitsta. Iga vaatamine, jagamine, kommentaar on küberkiusamise puhul tõlgentav korduvusena**). Õpilased on hoos ning tiktok on täis ebasobivaid kommentaare (**haiget tegevate kommentaaride saatmine**).

II TUND

HÄÄLESTUS JA SISSEJUHATUS

5-10 minutit

Eelduseks on, et esimene pool on läbitud.

Kui eelmise tunniga jääb vahe sisse, siis võtke aega 10 min, et meelde tuletada, mis on küberkiusamine ja tooge näiteid.

ÕPPIMINE

20 minutit

Töö kooli kodukorraga - ülesanded töölehe teisel poolel.

Lase õpilastel rühmades otsida kooli kodulehelt kooli kodukord ja see läbi lugeda. Mida sealt leiab küberkiusamise kohta? Võimalus teha ettepanek juhtkonnale kodukorra täiendamiseks.

Juhul, kui kodukorda seal ei ole või pole seal midagi seoses küberkiusamisega, siis kasuta võimalust, et õpilased loovad küberkiusamise kohta omad kodukorra punktid.

Mida meie õpilased ja õpetajad vajavad, et end küberkiusamise eest kaitsta? Võimalus teha ettepanek juhtkonnale kodukorra täiendamiseks.

Tööleht jätkub 2. poolel:

1. Leia oma kooli kodukorrast punkt, mis on seotud küberkiusamisega?
2. Millised on meie soovitusel kooli kodukorra täiendamiseks, et kaitsta õpilasi ja õpetajaid?

Rühmadest ettakanded ja ettepanekud.

KINNISTAMINE, RAKENDAMINE, REFLEKSION

10 minutit

Väljapääsupilet

Iga grupp või iga õpilane sõnastab, mida ta selles tunnis enda jaoks õppis, paneb selle paberile kirja ja kannab selle teistele ette enne klassist väljumist.

ANNA TUNNILE
TAGASISIDET SIIN!

LUGU 1

Tiktokis levib video meie kooli õpetajatest. Keegi on võtnud koduleheküljelt õpetajate pildid, kirjutanud sinna ebasobivaid kommentaare ja numbrilise hinnangu õpetaja tööle. Videod on üllatavalt populaarsed, üle 25 000 vaatamise. Õpilased on hoos ning Tiktok on täis ebasobivaid kommentaare.

LUGU 2

Õhtul kodus olles märkan, et Tiktokis ringleb video meie klassikaaslasest, kes ei kuulu minu sõprade hulka. Keegi on teda salaja koolis pildistanud ja lisanud kommentaari “hinnake meie geenius”. Pilt on kole ja kommentaarid veel nõmedamad. Seda on juba kümneid kordi edasi jagatud ja vaatamisi on üle tuhande.

Rühmatöö küberkiusamisest

I osa

1. Mis on teie arvates küberkiusamine?

2. Uurige õpetaja jagatud küberkiusamise definitsiooni, vajadusel täiendage oma sõnastust.

3. Lugege läbi õpetaja antud lugu. Tooge välja punktid, mis viitavad küberkiusamisele.

4. Leidke arutledes vastused:

a) Millist kahju on tekitatud kiusamise all kannatanule?

b) Kuidas mõjutab see lugu tema lähedasi (peret, sõpru, klassikaaslast)?

c) Mida teeksite, kui sellise loo avastate? Olgu lisatud, et antud loos on tegemist väga tõsise küberkiusamisega ja on tekitatud oluline mainekahju.

II osa

1. Loe läbi oma kooli kodukord ja leia sealt need punktid, mis viitavad küberkiusamisele koolis. Millist käitumist kool sinult ootab?

2. Millised on meie soovitusel kooli kodukorra täiendamiseks, et kaitsta õpilasi ja õpetajaid?